

PEDK01: Kandidatuppsats, 15 hp

Seminariedatum: 2014-06-04

LUNDS
UNIVERSITET

Värdegrundsarbetet i skolan

*En fenomenografisk undersökning om elevers uppfattningar om
värdegrundsarbetet i grundskolan*

Författare: Robin Ehn

Handledare: Tina Kinderberg

Lunds universitet Sociologiska institutionen

Avdelningen för pedagogik

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte och Frågeställning	3
1.3 Tidigare forskning	3
1.3.1 Begreppet värdegrund	3
1.3.2 Lärarnas uppfattning av värdegrundsarbetet	5
1.3.3 Elevernas uppfattning av värdegrundsarbetet	6
2. Metod	7
2.1 Fenomenografi	7
2.2 Urval	9
2.2.1 Skolan	9
2.2.2 Intervjupersonerna	9
3. Genomförande	10
3.1 Tillvägagångssätt	10
3.2 Företeelser i världen	10
3.2.1 En av flera aspekter av företeelsen väljs ut	10
3.2.2 Intervjuprocessen	11
3.2.3 Transkriberingen	11
3.2.4 Analys av intervjuerna	11
3.2.5 Analysen resulterar i beskrivningskategorier	11
3.2.6 Validitet	11
3.2.7 Reliabilitet	12
4. Resultat	13
4.1 Prestera i skolan	13
4.2 Betyg	13
4.2.1 Bli ditt bästa jag	14
4.2.2 Visa ditt bästa jag	16
4.2.3 Ta fram varandras bästa jag	16
4.3 Framtid/Orsak	16
4.3.1 Bli ditt bästa jag	17
4.4 Hjälpa andra	18

4.4.1 Bli ditt bästa jag.....	19
4.4.2 Ta fram varandras bästa jag.....	19
4.5 Beteende.....	20
4.6 Det sociala samspelet.....	20
4.6.1 Bli ditt bästa jag.....	20
4.6.2 Visa ditt bästa jag.....	21
4.7 Gruppträck.....	21
4.7.1 Ta fram varandras bästa jag.....	21
4.8 Schysst, snäll, trevlig och rolig.....	22
4.8.1 Bli ditt bästa jag.....	22
4.8.2 Visa ditt bästa jag.....	23
5. Diskussion.....	25
5.1 Prestera i skolan.....	25
5.2 Betyg.....	25
5.2.1 Bli ditt bästa jag genom betygen.....	25
5.2.2 Visa ditt bästa jag genom betygen.....	26
5.2.3 Ta fram varandras bästa jag genom betygen.....	26
5.3 Framtid/Orsak.....	27
5.3.1 Bli ditt bästa jag.....	27
5.4 Hjälpa andra.....	27
5.4.1 Bli ditt bästa jag.....	28
5.4.2 Ta fram varandras bästa jag genom att hjälpa andra.....	28
5.5 Beteende.....	28
5.6 Sociala samspelet.....	28
5.6.1 Bli ditt bästa jag.....	29
5.7 Gruppträck.....	29
5.7.1 Ta fram varandras bästa jag.....	29
5.8 Schysst, snäll, trevlig och rolig.....	30
5.8.1 Bli ditt bästa jag.....	30
5.8.2 Visa ditt bästa jag.....	30
6.Slutsats.....	31

6.1 Bli ditt bästa jag	31
6.2 Visa ditt bästa jag	31
6.3 Ta fram varandras bästa jag.....	32
7. Litteraturlista	33

1. Inledning

Vi har kunnat följa flera olika mediers reportage från skolan att flera elever känner att de blir utstötta, utfrysta och mobbade av sina klasskamrat samt skolkamrater. Det senaste reportaget om mobbningen av skolan utfördes av Aftonbladet. I en undersökning 2009 visade det sig att ungefär 50000 elever känner sig mobbade (Aftonbladet, 2009) i dagens skola, trots att det står i läroplanen om att människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. Detta ska förmedlas och genomföras utifrån varje skolas värdegrundsarbete och genomsyra i undervisningen (Skolverket, 2010).

1.1 Bakgrund

Jag arbetar för tillfället på en grundskola i Malmö Stad, och har fått till uppgift av rektorn men även för mitt eget intresse att undersöka värdegrundsarbetet i en grundskola.

I denna grundskola arbetar de med värdegrundsarbetet genom att lärarna under en uppstartsvecka innan det nya läsåret började formulerade tre ståndpunkter för eleverna. Dessa punkter kom att bli denna skolas värdegrund, de tre ståndpunkterna är:

1. Bli ditt bästa jag
 - Tillsammans ska vi göra allt för att alla ska kunna växa, utvecklas och nå sin fulla potential.
2. Visa ditt bästa jag
 - Jag har ett ansvar för hur jag bemöter andra. Genom mitt sätt att agera påverkar jag hur andra agerar och därmed hur vår skola fungerar.
3. Ta fram varandras bästa jag
 - Vi på denna skola lyssnar på och pratar med varandra på ett rakt, ärligt och respektfullt sätt. Vi uppskattar varandras olikheter.

1.2 Syfte och frågeställning

Mitt syfte är undersöka hur eleverna på denna skola uppfattar denna skolas värdegrund genom att deras uppfattningar av dessa tre ståndpunkter.

Min frågeställning kommer att vara hur elever uppfattar

Bli ditt bästa jag?

Visa ditt bästa jag?

Ta fram varandras bästa jag?

1.3 Tidigare forskning

I denna del kommer jag att diskutera tidigare forskning, det har inte varit lätt att hitta forskning på elevers uppfattningar om skolans värdegrundsarbete. Dessutom är varje skolas värdegrundsarbete unikt eftersom det är lärarna tillsammans med rektor/skolchefen som arbetar fram ett värdegrundsarbete på den specifika skolan där värdegrundsarbetet ska verka. Dock har jag funnit några stycken angående hur lärarna uppfattar värdegrundsarbetet. Detta kan jag finna intressant eftersom det är lärarna som först och främst arbetar fram värdegrundsarbetet i skolan. Dessutom är min åsikt att om fler studier har genomförts på hur lärarna uppfattar värdegrundsarbetet som borde de gå att implicera även på min studie.

1.3.1 Begreppet värdegrund

Aristoteles talade redan om begreppet värdegrund dock använde han sig av ett annat uttryck. Det Aristoteles talade istället om var värdegemenskap, inom detta begrepp rymde olika viktiga dygder bland annat människors jämlika medborgare. Den andra dygden kallade han för Fronesis och detta menas med klokhetens och eftertankens dygd och (Assarson, Ahlberg, Andreasson, Ohlsson, 2011) menar på att detta kan koppla samman till dagens skolas värdegrundsarbete, eftersom Aristoteles menar att denna form av dygd är en kunskapsform som handlar om det sociala samspelet mellan människor samt det praktiska omdömet hos människan som ska göra människan till en god samhällsmedborgare.

Det står i Lgr 11 att skolan ska utbilda eleverna till demokratiska medborgare och detta i form av ett värdegrundsarbete (Skolverket, 2010) det är upp till skolan själv att bestämma hur detta

arbete ska genomföras. För att kunna genomföra ett sådant arbete behöver rektorn och lärarna på denna skola förstå vad egentligen ordet värdegrund betyder. Robert Thornberg (2008) tar bland annat upp i sitt avsnitt ”Tidigare forskning” att det finns en del studier om hur olika personer inom skolans värld uppfattar vad ordet värdegrund betyder. Dessa studier har bland annat gjorts på gymnasielärare och gymnasieelever, denna studie gjordes med så kallade fokusgrupper och trots att de hade ett fast begrepp som värdegrund att diskutera så gavs flera olika och spridda svar. Det kunde handla om allt från ordningsregler och existentiella frågor. Även Anette Löfström (2006) diskuterar begreppet värdegrund i sin rapport där hon till slut kommer fram till att det inte finns ett svar på vad begreppet värdegrund har för betydelse. I en annan undersökning av (Assarson, m.fl., 2011) menar de på att värdegrunden kan ha betydelsen att tänka gott och göra gott på detta sätt kan begreppet värdegrund vara oproblematiskt men de framhäver också i sitt resultat att värdegrunden allt mer blir ett främmande ord, svårt att översätta och göra till sitt eget framför allt för eleverna. Lindgren (2003) påpekar också att definitionen av begreppet värdegrund är problematiskt eftersom detta ord först dök upp 1992 i Läroplanen kommitténs utredning och det skulle syfta till eleverna skulle utbildas som demokratiska medborgare. Lindgren (2003) menar även på att införande av värdegrunden i skolan som i sin tur är en förlängning av den demokratiseringsprocess som skolorna ska eftersträva har resulterat i att skolorna har fått en större roll i den socialiseringsprocess som skolorna verkar ha nu för tiden. Detta visar sig även i (Assarson mfl, 2011) undersökning där föräldrarna till eleverna i denna undersökning också deltog ansåg att skolan också är till för att fostra eleverna till goda medborgare och i sin tur leder till att det också skolans uppgift att uppfostra eleverna och inte bara föräldrarna (år).

Thornberg (2008) tar även upp en rapport från Skolverket som gjordes 2009, rapporten handlade om hur lärarna uppfattade värdegrundsarbetet ute i skolorna. I denna rapport framkom det att lärarna ansåg det var väldigt svårt att kunna definiera ordet värdegrund, men enligt en del lärare så ansåg de att värdegrunden är allt och att lärarnas arbetssätt ska genomsyras av ett värdegrundsarbete. I en studie från skolverket (2000) menar de på att värdegrundsarbetet ska utgå från de demokratiska värden som skolan bygger på. Dessa demokratiska värden beskrivs inte närmare i denna studie från 2000, utan jag antar de dessa är de begrepp som redan fanns med i Lpo94 och som finns med nu i Lgr11 och dessa är att människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla (Skolverket, 2010).

De ämnen som förut har varit viktiga för att förmedla samhällets värdegrund var religionskunskap, historia och samhällskunskap (Assarson mfl, 2011) men i och med flera olika reformer inom skolan från tidigt 1980tal och fram till 2011 har det förskjutits att det är hela skolans angelägenhet att förmedla samhällets värdegrunder (Skolverket, 2010). Vilket har medfört enligt min mening att det är upp till personalen på skolan som gemensamt att komma fram till vilka värdegrunder som ska förmedlas till eleverna, vilket inte är ett lätt arbete att utföra som jag kommer in på i nästa kapitel.

Begreppet värdegrund fick ett uppsving 1999 då den dåvarande skolministern Ingegerd Wärnersson utlyste detta år som ett värdegrundsår. Detta gjordes för att förändra den splittrade mångkulturella svenska skolan och istället skulle de enas om omkring de värden som framkommit inom den västerländska historien och blivit väsentliga för välbefinnande och sammanhållning. Dessa värden härstammar framför allt från arbetarrörelsen och från det humanitära och kristna religiösa arvet (vilket den senare delen kan diskuteras men det kommer tyvärr inte rymmas i denna uppsats). Dessutom utgick politikerna även i högsta grad från de ståndpunkter som de olika internationella deklARATIONERNA och konventioner tagit fram under denna tid (Assarson, mfl, 2011). Detta har resulterat i att skolornas arbete med begreppet värdegrund dels har blivit mer utbrett och dels har det frångått att det framförallt allt ska arbetas med värdegrundsfrågor inom religion, historia och samhällskunskap utan det är hela skolans angelägenhet. Dock har det framkommit kritik mot det som skedde 1999 eftersom det är staten som har utformat vilka värdegrundsfrågor som är väsentliga att förmedla och vilket gör att den svenska skolans värdegrundsarbete är unikt i världen (Assarson, mfl, 2011).

1.3.2 Lärarnas uppfattning av värdegrundsarbetet

I Thornbergs (2008) forskning drar han slutsatsen att, det lärarna vill förmedla till eleverna genom värdegrundsarbetet baseras på personliga intressen. Det vill säga antingen genom deras egna funderingar och antaganden eller genom deras erfarenheter som lärarna själva har upplevt i livet och dragit lärdom av. Det Thornberg menar med egna erfarenheter är vilka värden läraren har införskaffat sig från barndomen, där influenser kommer från uppväxtfamiljen, kompislivet samt tiden under skolåren. Dessutom kommer dessa erfarenheter också från vuxenlivet och då kan influenserna ha kommit från tidigare arbetsplatser, lärarutbildningen och vänner från vuxenlivet.

I Thornbergs underökning menar lärarna på att de inte utgår från de statliga styrdokumenterna som exempelvis läroplanen och kursplanerna när de arbetar med skolans värdegrundsarbete utan som det redan har tagits upp i detta avsnitt att lärarna utgår sina personliga erfarenheter. Dessutom framkommer det i (Assarson, mfl, 2011) undersökning att lärare anser att det krävs en öppen diskussion bland de som arbetar i skolan om hur innebörden ska utformas med värdegrundsarbetet exempelvis på vems villkor och i vilka sammanhang ska vi förmedla värdegrunden. Det framkommer också att för att kunna arbeta med värdegrunden i skolan så att det blir så bra som möjligt så behövs det en ledning som kan strukturera upp skolans verksamhet som medför att det kan skapas ett meningsutbyte dels mellan personalen men även mellan elever och elever samt elever och lärare. Detta kan handla om existentiella frågor som lärarna behöver reda ut gemensamt för att skapa en gemensam värdegrund på skolan.

Det huvudsakliga arbetet med värdegrunden i de skolor som deltog i undersökningen (Assarson, mfl, 2011) var att skapa en gemensam skolkultur och eleverna skulle kunna känna en gemenskap i skolan. Detta gjordes genom olika aktiviteter där syftet var att skapa trivsel och harmoni. Arbetet med värdegrunden ska ske i ett pedagogiskt flöde gemensamt med fostran- och kunskapsförmedling, i denna undersökning som (Assarson, mfl, 2011) gjort framkommer det att detta arbete fungerar bättre bland de yngre åldrarna än i de äldre. Detta kan bero på i de yngre åldrarna så är en klasslärare som ansvarar för detta arbete medan bland de äldre åldrar så är ämneslärare vilket medför att eleverna har fler lärare och som det påvisas i samma undersökning så behövs en diskussion bland lärarna om hur de ska förmedla detta arbete och som de även kommer fram till att det oftast är denna del som fallerar.

1.3.3 Elevers uppfattning av värdegrundsarbetet

(Assarson, mfl, 2011) gjorde en undersökning på sju olika skolor hur eleverna på dessa skolor uppfattade värdegrundsarbete på just den skolan de studerade på. Det förekom en stor variation bland eleverna som deltog i denna undersökning. Dels beroende på hur skolorna arbetade med begreppet värdegrund och dels för att undersökningen hade en sådan stor spridning på elevernas åldrar. Det som undersökningen finner gemensamt för de undersökande skolorna är att innebörden av värdegrunden i skolan blir förgivettagande och att detta arbete ses som en självklar grund för det mänskliga samspelet.

Bland de äldre eleverna som deltog i denna studie kunde forskarna komma fram till att arbetet med värdegrunden fanns det en balansgång mellan att försvara de goda värderingarna men även samtidigt våga ifrågasätta den sämre värderingarna men vilka de sämre värderingarna är

framkommer inte dessutom relativiserar inte de äldre eleverna dessa värderingar. I undersökningen så framkommer det att de äldre eleverna och då räknar de elever från högstadiet och upp till gymnasiet att skolan är en viktig plattform för att forma och få svar på den man är och eller vill vara. Detta sker bäst i de skolor som är förändringsbenägna och där eleverna får möta estetik, förnimmelser och mellanmännsliga relationer medför att det skapas utrymme för glädje, utveckling och inte minst ett identitetsskapande hos eleven (Assarson, mfl, 2011).

2. Metod

I detta kapitel kommer jag att redogöra för min metod, hur jag har gått till väga för att kunna svara på min forskningsfråga och även redogöra för min metodansats. Jag har valt fenomenografi som metodansats.

2.1 Fenomenografi

Denna metodansats utgår från att beskriva människor i mitt fall elevers sätt att uppfatta fenomen i sin omvärld. Det som studeras inom denna metodansats är variationen mellan elever i sätten att uppfatta omvärlden och i ett lärande som ska vara livet ut (Frejes, Thornberg, 2009) och i detta fall då uppfattningen mellan människors lika värde.

Dahlin (1989) menar på att det finns en distinktion mellan den första och andra ordningens perspektiv i forskningen. Den första ordningens perspektiv framför allt fokuserar på en beskrivning och förklaring av olika fenomen, medan den andra ordningens perspektiv fokuserar istället på människors uppfattningar av olika fenomenen. Fenomenografien som metodansats tillhör den andra ordningens perspektiv. Uljens (1989) säger att det är framförallt tre inriktningar eller problemområden som forskarna inom denna metodansats främst har valt att studera. Den första inriktningen fokuserar för att hitta ett samband mellan människors uppfattningar av inläring och deras sätt att studera, den andra inriktningen studerar uppfattningar om matematikens, fysikens och ekonomins centrala begrepp och den tredje inriktningen intresserar sig för hur människor uppfattar företeelser av allmänt eller mer specifikt slag.

Så länge utbildningar har funnits så har språket alltid haft en central plats för kunskapsbildnings hos människor. Detta sker och har skett genom att vi uttrycker våra konceptualiseringar och den förståelse vi har för omvärlden genom språket och vi

kommunicerar med språket (Svensson, Lennart, 2009). Svensson menar att det därför finns många olika teorier om språkets roll för lärande. Idag finns det framförallt två huvudinriktningar som har dominerat och dominerar forskningen kring människors lärande. Dessa två huvudinriktningar är den kognitiva inriktningen och den andra huvudinriktningen är det sociokulturella perspektivet.

Inom den kognitiva inriktningen för människors lärande, där huvudfrågan är hur människors kunskapsbildning sker genom konceptualisering. Detta sker genom att forskningen ställer upp olika teorier om hur människor bildar och tillämpar mentala modeller (Johansson, 2009).

Till skillnad från den kognitiva inriktningen som sagt ägnar sig mer åt teorier så behandlar den sociokulturella inriktningen frågor om kommunikation och hur människor behärskar olika kommunikativa mönster. Inom denna gren i pedagogiskt lärande är Lemke, Wertsch, Dysthe och Igländ mest framstående idag (Johansson, 2009).

En tredje inriktning som har vuxit fram under den senaste tiden som ett alternativ till de andra två huvudriktningarna är den fenomenografiska riktningen. Denna inriktning delar flera utgångspunkter med fenomenologin. Inom den fenomenografiska riktningen utgår man från ett första person- eller agentperspektiv och undersöker agentens uppfattning av händelser i första person. Det centrala för den fenomenografiska riktningen är att det som studeras är människans relationella förhållande till omvärlden och är i likhet med fenomenologins idé om att medvetandet till sin form alltid är riktat mot ett objekt (Johansson, 2009). Anderberg (2009) menar att inom fenomenografisk forskning görs en skillnad å ena sidan mellan förståelseinnehåll och kunskap, å andra sidan mellan språket som form och språkanvändning. Det har även problematiserats inom denna riktning hur relationen mellan individuell språkanvändning och individuell kunskapsbildning konstituerats, det har dels gjorts empiriska studier på detta men också teoretiska studier och då främst inom intentionella expressiva ansatsen (Anderberg). Med den intentionala-expressiva ansatsen så introduceras ett utvidgat språkligt meningsbegrepp som tar sin utgångspunkt i en språksyn som betonar uttryckandet i språkanvändningens funktion vilket underlättar att se hur innebörder konstitueras genom språkanvändningen (Anderberg, 2009).

I denna riktning studerar man främst språkets funktion vid lärandet. Det är även många forskare inom denna inriktning som har kritiserat de två andra huvudinriktningar, det de främst kritiserar och problematiserar är de idéer och teorier som förekommer om språket inom

både de kognitiva och sociokulturella skolorna i den pedagogiska forskningen (Johansson, 2009).

2.2 Urval

I detta avsnitt kommer jag att diskutera mitt urval dels som i mitt fall vilken skola jag kommer att göra min undersökning på och dels urvalet av intervjupersonerna

2.2.1 Skolan

Jag har valt att koncentrera mig till en grundskola i Malmö stad som tillhör centrum området, den skola jag har valt är även den skola som är min arbetsplats. Detta urval valdes eftersom jag har i uppdrag av rektorn på denna skola att undersöka skolans värdegrundsarbete. Jag ser det både till en fördel och en nackdel till att mitt urval har hamnat på min arbetsplats.

Fördelen som jag anser är att intervjupersonerna har ett förtroende till mig eftersom jag har undervisat dem under ett antal månader och förhoppningsvis känner en viss trygghet vid intervjutillfället. Nackdelen vid intervjutillfället kan vara att det inte blir allt för seriöst, utan att intervjupersonerna svarar det de tror att jag vill höra. Därför blir det en viktig uppgift att inför varje intervjutillfället klargöra för intervjupersonerna att de verkligen berättar hur de personligen upplever dessa tre ståndpunkter om skolans värdegrund.

2.2.2 Intervjupersonerna

Det första urvalet av vilka elever som ska delta i denna är undersökning är om jag ska fokusera endast till högstadiееleverna, mellanstadiееleverna eller lågstadiееleverna eller om jag välja från några från varje av dess stadier. Efter ett långt övervägande blev urvalet årskurs 7 och 8. Ett annat kriterium är att intervjupersonerna har godkännande från deras vårdnadshavare att eleven ska låtas bli intervjuade. Jag skicka ut ungefär 60 stycken svarstalonger till de berörda eleverna, det var 8 stycken som var intresserade av delta i denna undersökning. Av dessa 8 elever som ville delta i denna undersökning valde ju ut sex stycken elever, jag valde ut de elever som jag ansåg att kunna få mest spridda svar angående värdegrundsarbetet. Detta på grund av att denna studie tillhör den kvalitativa metodansatsen blir det inte längre att förlita sig på slumpen det självklara. Eftersom mitt syfte att undersöka hur elevers uppfattningar på skolans värdegrundsarbete har jag redan gjort ett aktivt urval. Dessutom om jag hade valt att utföra ett obundet slumpmässigt urval, hade jag riskerat att många likadana svar som representerar den ”normala” synen. Eftersom jag nu har ett urval,

grundskolan, så försöker jag maximera chansen att finna så många olika uppfattningar som möjligt (Larsson, 1986).

3. Genomförande

I detta kapitel kommer jag att skriva om hur jag ska genomföra min studie. Jag kommer att diskutera studiens tillvägagångssätt.

3.1 Tillvägagångssätt

Jag har valt att utföra denna studie utifrån Michael Uljens (1989) förenklade arbetsordning. Denna arbetsordning ser ut på följande sätt:

1. Företeelse i världen
2. En eller flera aspekter av företeelsen väljs ut
3. Intervjuer om individens uppfattningar av företeelsen eller det aktuella problemet
4. De bandandande intervjuerna (utsagorna av uppfattningen) transkriberas
5. Analys av transkriberingen
6. Analysen resulterar i beskrivningskategorier

3.2 Företeelser i värden

Med detta menas med att fånga och beskriva, analysera och tolka de olika sätt som människor uppfattar fenomen i sin omvärld (Uljens, 1989) och i denna studie är fenomenet värdegrundsarbetet i grundskolan.

3.2.1 En eller flera aspekter av företeelsen väljs ut

I denna del i genomförandet är uppgiften att avgränsa studien genom att välja en eller flera aspekter av företeelsen. Man väljer att fokusera på företeelsen ur någon bestämd aspekt vilket menas med att en specificering och en avgränsning sker genom precisera forskningsproblemet och syftet med studien (Uljens, 1989). I mitt fall har detta utförts genom att välja ut de tre ståndpunkterna som lärarna gemensamt kom fram till att vara just denna skolas värdegrundsarbete.

3.2.2 Intervjuprocessen

I detta steg sker urvalet av de personer som ska intervjuas (Uljens, 1989), detta har jag redovisat i urvalsavsnittet.

3.2.3 Transkribering

Jag valde att transkribera mina intervjuer ordagrant, genom att göra detta så medför det att det blir lättare att finna likheter och skillnader som eleverna presenterade i sina utsagor under intervjuerna. Detta menar även Uljens (1989) och han påpekar även att det blir lättare att finna de beskrivningskategorier som forskaren är ute efter att finna.

3.2.4 Analys av intervjuerna

I det femte steget är uppgiften att analysera det som intervjupersonerna berättade under varje enskilt intervjutillfälle. Detta sker med hjälp av det transkriberande materialet (Uljens, 1989). I den fenomenografiska metodansatsen är uppgiften att analysera utsagorna från varje enskild intervju om och om igen (Larsson, 1986) och som till slut ska resultera i ett resultat i det sjätte steget. Den stora kritiken som har riktats mot den fenomenografiska metodansatsen är när analysen genomförs av intervjumaterialet. Detta eftersom det är då den kritiska delen av fenomenografin påbörjas eftersom det är upp till forskaren att tolka de insamlade materialet. Hade en annan forskare tolkat samma material så kanske resultatet hade blivit annorlunda. Det gäller då som forskare att motivera sin beskrivningskategorier mycket väl (Uljens, 1989).

3.2.5 Analysen resulterar i beskrivningskategorier

I det sista steget analyseras jämförelser av likheter och skillnader om uppfattningarna av det valda fenomenet och detta sker genom att forskaren ska sträva efter att kategorisera utsagorna i innebördsmässiga skilda grupper. De olika grupper som jag kommer fram till utifrån mitt fenomen formuleras så, att de så bra som möjligt reflekterar eller karakteriserar gruppernas meningsinnehåll (Uljens, 1989).

3.2.6 Validitet

Begreppet validitet har många olika betydelser och många forskare anser att begreppet validitet kanske inte lämpar sig bäst kvalitativforskning utan begrepp som rigorositet, trovärdighet och tillförlitlighet lämpar sig bättre (Frejes, Thornberg, 2009). Uljens (1989) definition av validitet är om forskaren har lyckats mäta det forskaren haft avsikt att mäta. Det

är denna definition som jag kommer att använda mig av också. Eftersom min avsikt har varit att undersöka hur eleverna uppfattar värdegrundsarbetet i skolan och att den undersökande skolan har tre ståndpunkter de arbetar med så anser jag att denna undersökning har en god validitet. Detta är dock mina egna åsikter om validiteten i min undersökning men som Uljens (1998) är detta vanligen förekommande men problematiken ligger bland läsarnas tolkning av datainsamling. Eftersom jag har närläst min datainsamling flera gånger är det min tolkning av datamaterialet medan om någon annan skulle närläst samma material skulle kanske resultatet blivit annorlunda. Det är det som är tjusningen med kvalitativa forskningsmetoder eller problematiskt som andra forskare menar (Uljens 1998).

3.2.7 Reliabilitet

Fenomenografiska forskningsresultat ska betraktas som upptäckter och inte något som är reproducerbart, med detta menar Dahlin (1989) att reliabiliteten i en kvalitativ forskningsansats och som i mitt fall en fenomenografisk metodansats handlar om igenkännbarheten i de olika beskrivningskategorierna. Detta menas med att exempelvis att en opartisk läsare ska kunna kategorisera intervjuerna ungefär på samma sätt. Detta har enligt Uljens (1989) ett didaktiskt syfte eftersom exempelvis lärare ska känna igen beskrivningskategorierna när de kommer till uttryck i undervisningen. I mitt fall är det lite annorlunda eftersom jag studerar värdegrundsarbetet men det ger ett svar på hur eleverna förhåller sig till just denna skolas värdegrundsarbete och utifrån detta kanske de skulle kunna använda denna undersökning i hur de ska förmedla värdegrundstankarna på denna skola. Dessutom kan de se om lärarna har samma uppfattningar om dessa tre ståndpunkter som eleverna har.

4. Resultat

Min undersökning utgår från värdegrundsarbetet i en skola i Malmö kommun och hur eleverna uppfattar skolans värdegrund och eftersom på denna skola har de tre ståndpunkter som i sin tur leder till deras värdegrundsarbete.

1. Bli ditt bästa jag
2. Visa ditt bästa jag
3. Ta fram varandras bästa jag

Efter en närläsning av mina intervjuer med sex intervjupersonerna så kan jag utläsa att det framkommer två huvudteman där den ena är att prestera i skolan och den andra är beteende. Utifrån dessa två huvudteman har det framkommit ett antal underkategorier som passar in i de två huvudteman. De underkategorier som jag anser ha kommit fram inom huvudtemat prestera i skolan är:

1. Betyg
2. Att hjälpa andra
3. Orsaker/framtiden

De underkategorier inom beteende som har framkommit och kommer att tas upp i analysen är:

1. Socialt samspel
2. Gruppträck
3. Snäll, schysst, trevlig

4.1 Prestera i skolan

I denna del kommer jag att dela upp i tre huvudrubriker och dessa är beskrivna utifrån de ståndpunkter som finns i skolans värdegrund.

4.2 Betyg

I min undersökning så framkom det väldigt tydligt att betygen har en stor betydelse för att bli sitt bästa jag.

4.2.1 Bli ditt bästa jag

På frågan

”hur du upplever för att bli ditt bästa jag och vad det innebär för dig?”

så svarade en intervjuperson:

Som jag ser det att bli ditt bästa jag är att prestera bättre i skolan och nå de högsta betygen utifrån dina förutsättningar.

På samma fråga till en annan intervjuperson så blev svaret:

Eh ja anstränga sig och försöka få så bra betyg som möjligt. Och komma ihåg det helt enkelt tills man blir vuxen.

Dessutom svarade en till på samma fråga på detta sätt: :

Om jag har bra betyg. Så kan jag både visa för andra att jag har bra betyg och har utvecklats från förra året. Visa för mina föräldrar och göra dem glada. På det sättet har jag visat att jag har blivit bättre och därmed mitt bästa jag. Så ja betyg kan man ju visa för folk.

Dessutom framkommer det i undersökningen att glädjen som infinner sig när man har fått ett bra betyg i något ämne i skolan.

Ja om man är elev. Och för mig är det en viktig del eftersom jag satsar mycket på skolan. Om inte jag har hade varit nöjd med mina betyg så vet jag inte hur jag hade känt mig. Jag har förmodligen inte känt mig nöjd. Då hade kanske varit så om jag skulle gå på en lektion där jag inte hade så bra betyg i hade jag förmodligen inte känt mig så exalterad för att jobba på lektionen eller spenderat tid i det klassrummet. Men för mig så ger det en sådan glädje att vet att man har gjort något bra. Det ger en sådan glädje att jag väljer att stanna hemma och plugga istället för att gå ut med kompisar och så. Stannar jag hemma och pluggar istället och jag vet att det gav resultat så kan man tänka sig att göra det igen eftersom den glädjen som kommer när man har presterat bra på ett prov som att få ett A blir det nästan som en drog som man vill ha den känslan igen. För så glad man blir av för att få ett A den känslan vill man känna om och om igen. Det resulterar i att man blir trevlig mot människor och man känner att man kan vara snäll. Och man vill bara berätta det för alla för att det är som en hemlighet.

Som vi ser i detta svar från en av intervjupersonen att betygen gör en glad och att det i sin tur resulterar i hur man bemöter andra i skolan och i detta fall på ett positivt sätt.

Detta anser även en annan intervjuperson också om den känslan som infinner sig hos en när de har presterat bra i ett ämne

I: Ja det blir jag. Nej det var mer så i årkurs sex för om jag får ett A nu i sjuan så blir jag inte lika glad.

F: Varför då?

I: För att jag är van faktiskt. Jag blir väl såklart lycklig men jag visar inte det lika mycket.

På frågan vad betygen betyder så kom det fram att det har en stor betydelse i livet

Jag själv kanske inte tycker att betyg är så jätterättvist, men de är ju viktiga. Det är ju grunden. Så klart dem är viktiga, de visar ju hur bra du är i ett ämne. Fast de kan ju ha satt betyg på dig på en dålig dag, där du har presterat dåligt, då är du ju inte 'ditt bästa jag'... då är du ditt 'sämre jag'. Jag tycker inte att man kan gå på betyg helt, men det är så skolan funkar.

Betygen är viktiga men även att de kan vara orättvisa beroende på vilken ”dagsform” som eleven har vilket också framkom i intervjuerna.

Om jag har haft en väldigt dålig dag och jag vet att jag kan bättre, eller ja så kanske jag får ett E till exempel fast att jag kanske skulle kunnat få ett C... Det är ju inte orättvist, men man kanske skulle kunna få en andra chans att förbättra sig på just det området då man vet att man kan bättre. När man kommer in på linjen så tror dom att man är lite sämre på det ämnet, men egentligen är man väldigt bra.

Det är även viktigt med ett intresse i ämnet för att kunna få ett bra betyg i just det ämnet.

Jag gör själv det jag är intresserad av, jag... till exempel jag kanske inte har de bästa betygen i slöjd för att jag intresserar mig inte, men i No så har jag ganska så bra betyg för det intresserar mig väldigt mycket...så...

För att visa sitt bästa jag behöver man enligt intervjupersonen att utvecklas sig i vissa ämnen för att få ett bra betyg. Detta visar även på vilken betydelse betygen har för att visa sitt bästa jag.

[...] Jag pluggar oftast mycket. Jag har rätt så bra betyg. Det enda jag tycker jag borde utvecklas på är språk

F: Språk?

I: Då menar jag specifikt spanska. Ehhh.. Alltså det är ett helt nytt språk och eftersom jag både redan pratar engelska och grekiska. Så är det rätt så svårt. Men om jag skulle bli mitt bästa jag. Så skulle jag behöva utveckla mig själv i spanska.

4.2.2 Visa sitt bästa jag

Jag använder mig av ett citat som jag redan har använt eftersom jag tycker att det passar in här också. Vilket även Uljens (1998) påpekar att flera citat kan förekomma under olika beskrivningskategorier. För att betygen har en betydelse för att visa upp för sina släktingar och vänner och visar på hur kunskapsutvecklingen har förändrats och detta i form av bättre betyg.

Om jag har bra betyg. Så kan jag både visa för andra att jag har bra betyg och har utvecklats från förra året. Visa för mina föräldrar och göra dem glada. På det sättet har jag visat att jag har blivit bättre och därmed mitt bästa jag. Så ja betyg kan man ju visa för folk.

Det som också kommer fram i intervjuerna är att man kan visa sitt bästa jag genom att vara delaktig på lektionerna och prestera bra på proven.

Presterar bra på tester och prov. Man räcker upp handen på lektionerna och man pluggar inför prov och andra tester i skolan

4.2.3 Ta fram varandras bästa jag

I denna ståndpunkt framkommer det att man kan ta fram varandras bästa jag genom att hjälpa varandra med att få ett så bra betyg som möjligt.

F: Sen står det i tredje ståndpunkten ta fram varandras bästa jag. Hur uppfattar du den här meningen?

Ett annat exempel är när jag och några kompisar jobbade tillsammans med ett skolarbete. Vi hjälpte varandra och hade roligt ihop och då fick vi ett A. Det är ju att ta fram varandras bästa jag.

4.3 Framtid/Orsak

Detta är den andra underkategorin som kom fram under intervjuerna med eleverna på denna skola och som hänger ihop med att prestera i skolan.

4.3.1 Bli ditt bästa jag

Under intervjun kom vi in på att bli ditt bästa jag eftersom det var en av ståndpunkterna i skolans värdegrundsarbete. På frågan om hur eleven uppfattar att bli sitt bäst jag så svarade eleven:

Jobba hårt i skolan. Anstränga sig. Eh ja anstränga sig och försöka få så bra betyg som möjligt. Och komma ihåg det helt enkelt tills man blir vuxen.

På den efterföljande frågan varför betygen är så viktiga?

Till exempel. Du kanske är ute efter jobb som kräver högre kvalitéer. Till exempel för att jobba på arbetsförmedlingen så krävs det höga betyg.

Framkommer det att det viktigt att skapa förutsättningar för sig själv i framtiden. Dessutom är anser intervjupersonerna att det är viktigt att komma ihåg den kunskapen man har införskaffat sig i grundskolan.

Det är när man först och främst kan saker om ett ämne och fått bra resultat och kommer ihåg det när man har växt upp. Det är då man har nått sin fulla potential.

Vilket även en annan intervjuperson också medger

F: Är det viktigt att bli ditt bästa jag?

I: Jag det tycker jag verkligen.

F: På vilket sätt då?

I: För framtiden när man ska söka jobb så är det viktigt att bli ditt bästa jag i skolan.

Man ska lägga ner tid i skolan, jobbar extra hemma. Kommer ikapp sina klasskamrater. Man räcker upp handen på lektionerna. Man är trevlig. Att skapa bra förutsättningar för att få bra betyg.

Betygen är också viktiga för att man ska skapa de förutsättningar som krävs för att kunna söka de arbeten som är av intresse i framtiden för en.

Kämpa, kämpa i skolan för att uppnå sina mål i framtiden [...]

Nej men när man ska jobba så måste man ju ha CV att visa med tidigare jobb, praktik och betyg. Det är viktigt också.

Det är inte bara att skapa förutsättningar för att få ett ”bra” arbete i framtiden utan också att bli antagen på ett gymnasium med ett bra rykte genom att prestera bra i grundskolan.

Ja det är det om du vill komma in på ett bra gymnasium. Vi säger så här, vi har två skolor där den ena har stränga lärare och ger svårare uppgifter och den andra skolan har lärare som bara vill att eleverna ska få ett E. Och båda eleverna presterar så bra att de kommer in på Borgarskolan och S:t Petri skolan. Då har den ena eleven inte fått arbeta med de svårare uppgifterna eller av den stränga läraren. Så den får bara ett E eller D på dessa skolor. Men den andra eleven som är van med en sträng lärare och svårare uppgifter och klarar sig därmed bättre och får förmodligen ett höge betyg.

Därmed får den större valmöjligheter längre fram i livet.

I denna undersökning framkommer det tydligt att det är viktigt att tänka på framtiden dels på gymnasiet och även inför arbetslivet, det viktigaste är då att få ett bra som betyg i grundskolan och sedan gymnasiet och i sin tur blir man sitt bästa jag vilket nästa intervjuperson påpekar tydligt i sina utsagor:

F: Vad tänker du på när du hör 'bli ditt bästa jag' i skolan?

I: Man ska ju satsa allt på skolan. Man ska inte sitta hemma och spela dator istället för att läsa läxor, man ska vara sig själv. Om man inte är sig själv kan livet vara ganska tråkigt...och eh...ja...

F: Vad menar du med att man ska satsa allt?

I: När man är barn är skolan en av de viktigaste sakerna man måste tänka på. Det är min åsikt. Man borde satsa allt, för att det är grunden till ens liv.

F: Menar du betyg eller skolan över lag?

I: Om man vill få en bra utbildning, kunna försörja sin familj eller att kanske känna lite extra bra med pengar så måste man ha en ganska så bra utbildning, och då måste man kämpa hårt i skolan.

F: Hur 'visar du ditt bästa jag' för andra till exempel?

I: Man visar sitt personliga jag. När jag är i skolan till exempel så är jag mig själv. Jag presterar det bästa jag kan.

4.4 Hjälpa andra

Den tredje underkategorin som uppdagades under intervjun och som tillhör huvudtemat prestera i skolan är att hjälpa varandra och för att få bra betyg. Detta framkom inom alla de tre ståndpunkterna som bildar skolans värdegrundsarbete.

4.4.1 Bli ditt bästa jag

Genom att bli sitt bästa jag är det också viktigt att kunna hjälpa varandra och på sätt kan eleven nå sin fulla potential.

Man ska ju samarbeta, eller inte alltid, man ska försöka hjälpa varandra att nå toppen. Man ska inte trakassera någon eller trycka ner någon, man måste hjälpa varandra upp i toppen och försöka bli så bra som möjligt och på så sätt bli sitt bästa jag.

4.4.2 Ta fram varandras bästa jag

I denna ståndpunkt i skolans värdegrundsarbete påpekar eleverna att ett sätt att ta fram varandras bästa jag gör man genom att hjälpa sin klasskamrat så att hen kan utvecklas och få ett bättre betyg i de olika ämnena.

Om jag tar fram någon annan bästa jag då kan jag hjälpa personer, om jag vi till exempel har lektion exempelvis So så kan jag hjälpa någon om det är något ord de inte förstår eller om de inte förstår frågan. Kanske förklara vad dem menar. Jag kan även bemöta dem positivt exempel peppa dem innan provet. Du kan klara detta!. Då försöker jag ta fram personens bästa jag.

Dessutom som det framkommer i denna utsago om hur de kan fram varandras bästa jag på denna skola är att de kan peppa varandra inför prov. Dock så är det andra elever som påpekar att eleven behöver känna tillit till den elev de hjälper eller peppar inför provet

Alltså jag tror faktiskt så här, man hjälper andra med olika saker. Med olika brister de har och så ska man försöka göra så att de får ett bättre betyg. Man kanske ska ge dem förslag. Och ehh faktiskt så tycker jag inte att man själv ska göra någonting det är ju helt enkelt du själv som väljer om du vill göra det. Och ehh ja, och folk ändras ju inte och påverkas så mycket av vad andra säger, jo vid olika tillfällen men inte hela tiden. Och det är ju helt enkelt att förstå att den personen som har presterat dåligt att dem kommer att lyckas kanske, de kanske inte kan komma in där. Men om personen är bra och vill ta fram denne bästa jag så kanske man kan hjälpa hela tiden. Hjälpa helt enkelt.

Dessutom vidare säger samma person på frågan om det är viktigt att ta fram varandras bästa jag?

Ja, men jag tycker inte att det går. Man kan ju inte bara ändra. Säg om har en konversation med en person så går det inte att ändra den helt. Säg att jag försöker hjälpa personen men han försöker bara inte. Jag kanske säger så här och så här. Men jag känner honom inte så mycket så jag väljer inte att hjälpa denna eller så är det att jag har hjälpt denna person förut men inte fått något tillbaka eller att den kanske inte var tacksam. När folk frågar hur jag gör kanske så brukar jag säga så måste man tänka efter hur man studerar. Utan man ska inte tänka på hur andra gör utan tänka bara på sig själv så tror jag att det kommer att fungera till slut för en.

Det belyser även person som vill ha hjälp med att prestera bättre i skolan behöver den elev som får hjälp ha ett intresse för att lyckas i skolan. En annan uppfattning om hur eleverna kan ta fram varandras bästa jag är att försöka hjälpa en skolkamrat att övervinna sina rädslor inför exempelvis ett prov.

Att uppmuntra dem, att säga att jag klara det här, hmm jag klara det här.. att dem klarar det, att när det kommer till betyg se till de försöker överkomma rädslor om det är rädda för själva situationen. Att bara hjälpa den och försöka sätta sig i dennes skor och känna att jag har inte det här problemet men jag har också andra problem och om jag hjälper den personen så kommer den personen att hjälpa mig tillbaka.

I detta svar så anser denna elev också att det kan vara en fördel att hjälpa en annan elev då det kan i senare fall behövas hjälp i andra sammanhang som i en ”win win” situation.

4.5 Beteende

Det andra huvudtemat som kunde utläsas utifrån de intervjuer som grundar denna undersökning är beteende.

4.6 Sociala samspelet

4.6.1 Bli ditt bästa jag

I intervjuerna så anser eleverna att för att bli sitt bästa jag behövs det ett socialt samspel mellan elever och elever men även mellan elever och lärare för att kunna bli sitt bästa jag. Detta framkommer bland genom på fråga hur uppfattar du att bli ditt bästa jag?

Man ska försöka ha det så trevligt som möjligt, lära känna kompisar som man kan ha i livet

Dessutom kommer det från i utsagorna i de intervjuer som genomfördes i denna undersökning att det är viktigare att bli sitt bästa jag genom att kunna hantera det sociala samspelet än betygen i skolan.

[...] om du är en dålig människa så kan du ju gå runt och trakassera folk så att de inte vill vara sitt bästa jag. [...] Mina kompisar har stöttat mig och hjälpt mig i svåra situationer, oh jag hjälper dom. Vi har roligt tillsammans, vi arbetar tillsammans då är man sitt bästa jag tillsammans.

4.6.2 Visa ditt bästa jag

Det sociala samspelet som har påpekats i de andra utsagorna i intervju har en stor betydelse för att bli sitt bästa jag. Det har också en stor betydelse för att visa sitt bästa jag. Dock framkommer det att det är viktigt att han en tillit till den personen som eleven ska ingå i ett socialt samspel.

I: Om personen är värdig eller värt tiden eller nått annat. Så kan man ha en kommunikation med personen. Men däremot om det är en person som inte tycker om eller man hatar eller som man inte kan samarbeta med något vidare så kan man inte eller inte vill heller så ger man inte ett så långt svar tillbaka eller inte alltid det man vill säga.

F: Det är viktigt att du har ett stort förtroende för dem och jag förstår dig rätt.

I: Ja eftersom jag inte har nått min fulla potential och det kan man inte, och man har alltid värden på personen tycker jag.

Eleven i detta fall påpekar också att hen själv inte har nått sin fulla potential och ser en utvecklingsförmåga hos sig själv också vilket tyder på att eleven kan rannsaka sig själv och eventuellt att värdegrundsarbetet är ett långsiktigt arbete i skolan.

4.7 Gruppsyck

4.7.1 Ta fram varandras bästa jag

Under denna ståndpunkt uppfattar eleverna lite olika om hur man kan ta fram varandras bästa jag genom att påverka varandra genom gruppsyck, dels så uppfattar eleverna att det sociala samspelet kan påverka en negativt exempelvis genom gruppsyck.

Gruppsyck, om fem stycken människor står i ett hörn och säger 'kom så ska vi röka, kom, kom.' Om jag inte var den som rökte skulle jag, jag säger inte att jag skulle men... man kanske skulle bli indragen att börja röka. Då har dom människorna gjort så att jag har börjat röka.

Det framkommer även i andra intervjuer att gruppsyck kan skapa något negativt mellan eleverna på skolan.

Man kan ju påverka andra saker om det till exempel om det flera som är emot en. Du kanske tänker så här att dem där bananerna är förgiftade och det är inte bevisat att dem är det, så är det en större chans att du ändrar din åsikt om det är flera personer som säger att de är förgiftade också. Det blir lite som med gruppsyck.

Som det framkommer i intervjuerna så kan gruppsycket ha en negativ sida och att eleverna får med sig andra elever på denna skola att göra saker de inte skulle ha gjort om det inte vore för gruppsycket. Dock så framkommer det även att gruppsyck kan vara en positiv aktion för att ta fram varandras bästa jag.

I: Hmm.. Hmmm.. Jag kan ge ett exempel om det är en kille, som inte vill gå till skolan för att han trivs inte och väljer och skolka istället. Genom att göra så här visar han ju inte sitt bästa jag och inte heller bli sitt bästa jag. Men jag och min kamrater kan ju försöka uppmuntra honom att gå till skolan och berätta hur viktigt det är att gå i skolan. Och försöka ta fram det bästa jag då. Vi kan då uppmuntra den här eleven att börja jobba i skolan och plugga och allt sånt.

4.8 Schysst, snäll, trevlig och rolig

I mina intervjuer med eleverna på denna grundskola kom det fram att schysst, snäll och trevlig har samma betydelse. Därför har jag lagt dessa olika begrepp under samma underkategori. Dessa tre begrepp kommer fram i alla de tre ståndpunkterna som skolan använder sig i sitt värdegrundsarbete.

4.8.1 Bli ditt bästa jag

På frågan hur intervjupersonen uppfattar hur man blir sitt bästa jag blev svaret från intervjupersonen:

Hmm det är ju så att vara snäll och positiv och hjälpa varandra och hjälpa sig själv. Men det är också att veta sin gräns, [...]Men det är också att veta om det är någon som

säger något negativt till dig då måste man också veta att detta kan inte pågå föralltid och gör jag inget åt eller försöker påverka det så kommer alltid den känslan kanske finnas kvar hos den personen som försöker påverka dig negativt. Så man ska absolut aldrig låta någon trycka ner dig bara för att du är snäll och man måste också stå upp för sig själv och man ska även kunna vara självständig detta för att om man hela tiden förlitar sig på att andra ska göra det för dig eller hjälpa dig så kan det vara svårt när du kommer ut på gymnasiet så måste man hitta nya personer och så man måste också veta att man klara sig själv. Sen måste de kompisar som hjälper till även hjälpa till med att ta avstånd för att kunna klara sig själv.

Som det går att utläsa från detta svar anser denna intervjuperson att det är viktigt att vara snäll och positiv men även lika viktigt det är att hjälpa andra är det att hjälpa sig själv. Det är även viktigt att våga stå upp för sig och kunna säga ifrån om man anser att man får för mycket negativa kommentarer från andra. Detta medför att man senare i livet kan klara sig och till slut blir sitt bästa jag. Det är även sina skolkamraters uppgift att våga ta ett steg tillbaka och låta en att utvecklas för att senare kunna klara sig.

4.8.2 Visa sitt bästa jag

Enligt de intervjuade eleverna en viktig del förutom att prestera i skolan att vara snäll och rolig för att visa sitt bästa jag.

Jag personligen tänker att man ska visa sig som en glad människa, man ska visa sin bästa sida av sig själv. Om man inte är sådär rolig och snäll så kan man ju inte visa att man är rolig och snäll. När jag hör det ordet i alla fall så tänker jag att man ska visa sig glad, inspirerande mot andra.

I en annan intervju anser en annan elev att visa sitt bästa jag gör man genom att vara snäll och trevlig och målet med detta agerande är att skaffa sig ett så bra rykte som man möjligt bland sin skolkamrater.

Till exempel vara trevlig. Ehhh. Skaffa ett bra omdöme alltså. Bra rykte om sig själv. Dem andra i skolan betraktar dig som snäll och artig.

På den efterföljande frågan hur intervjupersonen uppfattar att vara snäll och i sin tur skaffar sig ett bra rykte bland sina skolkamrater svara hen:

Ehh. Det är väl att man hjälper någon. Hjälper sina klasskamrater om man har problem med någon fråga. Kanske stoppa ett gräl. Hjälper någon om de är ledsna. Man slår inte människor.

Enligt denna intervjuperson är att visa sitt bästa jag att var glad men även att man inte påverkas negativa kommentarer som kommer från andra skolkamrater. Är man själv glad så kan det leda till en dominoeffekt och kan påverka de andra eleverna på skolan så att de eventuellt också blir glada och i sin tur så leder det ett ”gladare klimat” på skolan. Även denna intervjuperson påpekar att det är viktigt att stoppa eventuella bråk och mobbing på skolan för att kunna visa sitt bästa jag.

Enligt mig om man visar sitt bästa jag så är man glad, man låter inte något negativt påverka en till exempel om någon svär eller någonting så måste man inte säga någonting tillbaka. Man kan säga att man inte tycker eller bara vara allmänt glad. Om det är så att någon eller några står och mobbar en så kan man hjälpa till och stoppa det och bara vara allmänt trevligt. Det är viktigt det här eftersom glädje är något som sprider sig och det är något som man kan få lätt att ta till sig. Det är som när man gäspar det blir som en dominoeffekt.

Eleverna som tog upp att vara snäll, schysst, trevlig och rolig fick beskriva hur de uppfattade dessa olika begrepp. En elev uppfattade att vara schysst genom att vara hjälpsam till sin medelever på skolan och det är dels men personliga saker men även och skoluppgifter.

Man är snäll så klart, man hjälper till om någon är i trubbel, man hjälper kanske varandra med en uppgift som man ska klara av, man hjälper varandra i svåra situationer om man till exempel har en alkoholiserad pappa som misshandlar en varje dag så kan man ju hjälpa varandra att ringa BRIS eller polisen. Så att de kan få sitt liv förbättrat.

Även den här eleven påpekar att vara snäll är att man hjälper varandra när någon har hamnat i trubbel men det är även viktigt att sänka den andra som kompisen har varit i trubbel med.

Dessutom är man snäll om man inte avbryter en annan som talar.

Hmm. Om någon behöver hjälp så kan man hjälpa. Man kanske inte ska avbryta någon helt enkelt eller om det är någon som har varit i konflikt med någon annan så kanske man skulle gå in och lösa det och inte om den person man är i konflikt med inte sänka honom värde på grund av det.

Som de tidigare intervjupersonerna har svarat anser denna intervjuperson att det är viktigt att hjälpa andra med deras problem för att visa sitt bästa jag. Det som skiljer sig i denna intervjupersons utsagor jämfört med de andra är att det är viktigt att kunna glädjas med andra men även att det är viktigt att dels tro på sig själv och vara lite självisk men också att kunna

tro på andras potential för att lyckas vilket vi kan se i detta svar om hur denna person uppfattar ”snällhet”:

Hmm. Hmm. Hmm. Jag vet inte jag känner så det är bara att vara positiv. Man är snäll när man är trevlig mot andra man försöker att tänka framåt. När någon blir glad ska man inte få den personen att må dåligt man ska försöka glädjas med den. Man ska försöka göra bra saker fast att man inte tror att det ska hjälpa så gör det oftast det ändå. Hur är man snäll? Hmm. Man är bara trevlig. Man är positiv man ska tro på andra. Man ska tro på sig själv, man ska inte försöka sänka någon. Man ska också vara hjälpsam och man ska få andra att lita på en. Man ska hjälpa dem med deras problem. Och hjälpa dem att komma ur sin dåliga situation om de har någon.

5. Diskussion

I detta avsnitt av undersökningen kommer jag att diskutera det som har kommit fram i de elevintervjuer som denna undersökning bygger på. Jag kommer att gå igen varje huvudtema för sig och sedan sätta in dem i olika underkategorier.

5.1 Prestera i skola

Då jag analyserade mina intervjuer valde jag att ha ett huvudtema där prestera i skolan är i fokus och som det redan har tagits upp i denna undersökning har jag valt att använda mig av underkategorier och där en av dem är betygen.

5.2 Betyg

I skolans värdegrundsarbete är en av ståndpunkterna att bli sitt bästa jag och i de elevintervjuer som genomfördes på denna skola framkom det i flera utsagor att betygen är en del av att bli sitt bästa jag, men även att visa sitt bästa och ta fram varandras bästa jag. Jag kommer att diskutera hur det kom fram att betygen är viktiga i varje enskild ståndpunkt och jag kommer att börja med hur intervjupersonen uppfattar hur man blir sitt bästa jag.

5.2.1 Bli sitt bästa jag genom betygen

Som det går att utläsa i de exempel som finns med i resultatdelen så är det tre av intervjupersonerna som uppfattar att bli sitt bästa jag har en del med betygen att göra. Det intressanta är att det även framkommer att man ska få så bra betyg utifrån sina förutsättningar och att det vara ett livslångt lärande i skolan se (kapitel nr). Detta tyder på att för att kunna bli

sitt bästa jag behöver eleverna veta sina förutsättningar i de olika skolämnena men även komma till insikt hur de ska införskaffa sig kunskap i ett livslångt lärande. Vilket kräver stora kunskaper hos lärarna men även hos eleverna om vilka inlärningsmetoder som passar bäst för ett livslångt lärande. Detta kan bero på att det står i läroplanen (Lgr11) att skolan ska anpassa sin undervisning för ett livslångt lärande och att eleverna tillsammans med lärarna eller sina föräldrar läst igenom läroplanen.

Som vi ser i (kapitel) så upplevs att bli sitt bästa jag så har betygen en stor betydelse eftersom en av intervjupersonerna anser att han behöver utvecklas i vissa ämnen för att få ett högre betyg för att kunna sedan bli sitt bästa jag. Detta anser jag att det beskriver betygens betydelse för att kunna bli sitt bästa jag. Att inte vara nöjd med de betygen de har och anse att man är sitt bästa jag innan eleven har fått ett betyg som hen är tillfreds med.

Två av intervjupersonerna nämner även att glädjen över att få bra betyg är en motivation för att kunna bli sitt bästa jag och det genom betygen (se kapitel). Det framkommer även att de elever som tar upp detta i sina utsagor har upplevt denna känsla tidigare och på sätt strävar de efter denna känsla återigen och slutligen blir de sitt bästa jag.

Det finns även viss ton av skepsis mot hur skolan sätter betygen, det framkommer att betygen har en stor betydelse för att visa sitt bästa jag (se kapitel), men har eleven en dålig ”dagsform” under exempelvis ett prov så kanske inte hen når det betyg som hen anser är kapabel till att få. Viket i sin tur leder till att eleven upplever att den visar sitt sämre jag.

5.2.2 Visa ditt bästa jag genom betygen

I de intervjuer som genomfördes framkommer det att eleverna kan visa sitt bästa jag genom att få bra betyg. Då kan eleverna visa upp de betyg de har fått i skolämnena för släkten, vänner och närmsta familjen. De visar då att de har utvecklats i skolan anser intervjupersonen (se kapitel). Dessutom menar intervjupersonerna på att de visar sitt bästa jag genom att de får bra betyg i skolan och att de presterar bra på prov och lektionerna (se kapitel).

5.2.3 Ta fram varandras bästa jag genom betygen

I kapitel ... Anser intervjupersonerna att hjälp andra och ta hjälp av andra för att få bra betyg i skolan vilket jag anser att eleverna uppfattar att skolans värdegrundsarbete syftar till att få bra betyg i skolan.

5.3 Framtid/Orsak

Den andra underkategorin inom huvudkategorin prestera i skolan är framtid och orsak. Detta framkommer i flera av intervjupersonernas utsagor, dock så upplever eleverna denna underkategori tillhöra ståndpunkten bli ditt bästa jag i skolans värdegrundsarbete.

5.3.1 Bli ditt bästa jag

I en av utsagorna från en elevintervju (se kapitel..) anser eleven att betygen är en viktig del för att bli sitt bästa jag och vidare i samma intervju hur eleven uppfattar att betygen är så viktiga för att bli sitt bästa jag nämner hen att det är för att senare i livet ges den möjlighet att kunna arbeta med ett bra jobb och ett jobb som är av intresse. Detta framkommer även av fler intervjupersoner där de bland annat nämner att det syftet med bli sitt bästa jag är få så bra betyg som möjligt för att kunna använda det när de ska söka jobb och att det då står på sitt CV samt att senare i framtiden kunna söka de jobb eleverna vill söka. Det är inte bara ett sådant långsiktigt tänk som på jobb utan även att kunna söka in de gymnasieutbildningar som eleverna är intresserade av att studera.

Ett annat område tillhör underkategorin framtid/orsak som kom fram under intervjuerna är att det är viktigt att bli sitt bästa jag genom att satsa på skolan är att man ska kunna försörja sin familj senare i livet.

Enligt min analys av de elevintervjuerna är det viktigt att eleverna presterar bra i skolan för sin framtid skull. Detta enligt mig beror på att de är väl medvetna om att grundskolan är en viktig skolform för att kunna nå sina mål. De ser redan framåt i livet dels genom högre utbildning som gymnasiet men även att betygen är en viktig grund för att kunna söka de jobb som eleverna är intresserade av och det kan de göra om de presterar bra i skolan redan nu i grundskolan. Det är också intressant att se att elevernas uppfattningar av att bli sitt bästa jag är så starkt förknippat med att få så bra betyg som möjligt för att säkerställa sin framtid i livet med utbildning och arbete.

5.4 Att hjälpa andra

Den tredje beskrivningskategorin är som uppdagades under intervjuerna är att hjälpa andra med att prestera i skolan. Den ståndpunkt i skolans värdegrund som belystes mest var att ta fram varandras bästa jag men det framkom även under ståndpunkten bli ditt bästa jag.

5.4.1 Bli ditt bästa jag

Genom att hjälpa andra med att prestera i skolan blir man sitt egna bästa jag anser några av eleverna som framkommer i intervjuerna. Detta anser eleverna att kunna samarbeta och hjälpa varandra är en pusselbit för att kunna bli sitt bästa jag.

5.4.2 Ta fram varandras bästa jag genom att hjälpa varandra

Det som framkom tydligaste i minas intervjuer inom denna beskrivningskategori i huvudtemat prestera i skolan är att eleven uppfattar att ta fram varandras bästa jag är att man kan peppa sin klasskamrater inför provet och att försöka att få dem att övervinna sina rädslor de kan inför ett prov (se kapitel).

En annan uppfattning av att fram varandras bästa jag genom att hjälpa varandra som framkom i flera intervjuer var att man kan hjälpa sina medkamrater med vissa uppgifter i skolan. Det kan exempelvis vara att förklara vissa begrepp som den andra eleven inte förstår. Det kan även vara att ge varandra råd inför prov och beskriver hur de tänker till sina klasskamrater. Det kan även vara så att de hjälper de elever som frågar efter hjälp om till exempel olika inlämningsuppgifter och då kan de förklara för dem hur de har tänkt där och varför de tror att de fick så bra betyg och inte den andra, då kan enligt intervjupersonerna de förklara för sin klasskamrat vad de måste tänka på inför nästa inlämningsuppgift och vad de behöver göra för att få ett högre betyg.

5.5 Beteende

Den andra huvudkategorin är som jag har diskuterat tidigare i denna undersökning beteende. Eleverna uppfattar skolans värdegrundsarbete att det ska handla om hur de ska bete sig i skolan mot lärarna och mot sin medelever. Inom denna huvudkategori har jag valt att använda mig av tre beskrivningskategorier, där den första är det sociala samspelet, den andra är grupstryck och den tredje är schysst, snäll, trevlig och rolig.

5.6 Sociala samspelet

Det sociala samspelet är en del av det eleverna uppfattar skolans värdegrundsarbete och detta framkommer bland när eleverna diskuterar hur de uppfattar två av de tre ståndpunkter som finns i skolans värdegrundsarbete och dess två är blir ditt bästa jag och visa ditt bästa jag.

5.6.1 Bli ditt bästa jag

Uppfattningar inom denna underkategori och som tillhör ståndpunkten bli ditt bästa jag ter sig lite olika bland eleverna. En av intervjupersonerna uppfattar att bli sitt bästa jag genom att ha så trevligt som möjligt och lära känna kompisar som man kan ha livet ut (se kapitel). Här kan skolan uppfattas som en social institution, där skolan är en plats för att lära känna andra människor och på så sätt få vänner för livet. Detta stämmer ju överens med verkligheten där skolan är en social institution och eleverna träffas dels för att umgås och dels för att införskaffa sig kunskap.

En annan elev uppfattar att visa sitt bästa jag genom socialt samspel gör man bäst genom att ha roligt tillsammans, och inte går runt och trakassera folk på skolan. Det gäller att vara en bra människa och att man ska våga ta hjälp av andra och genom att våga kunna ta hjälp så blir man sitt bästa jag. Detta tycker en annan elev också men hen påpekar också eftersom hen inte har nått i sin fulla potential ännu så kan man inte ha ett socialt samspel med alla på skolan utan att hen kan känna ett förtroende för skolkamraten som hen ska inleda en konversation med eller kanske ge ett så bra långt svar som möjligt (se kapitel). I dessa utsagor från eleverna ser två olika innebörder den ena är att man ska försöka ingå i sociala samspel med så många som möjligt på skolan för i sin tur tycka att det är roligt på skolan. Detta kan även leda till att man vågar fråga om hjälp när man väl behöver hjälp av varandra. Det som utskiljer sig från dessa utsagor att under en elevintervju uppdagades att hen uppfattar att man alltid sätter värde på olika människor och att man ingår i ett socialt samspel på en djupare nivå med en man gillar mer än en annan och att de kanske till och med hjälper den personen som de har ett större tycke för än en som de inte har ett så stort tycke för om hen skulle behöva ha hjälp med något.

5.7 Gruppsyck

5.7.1 Ta fram varandras bäst jag

Detta är den andra beskrivningskategorin under huvudtemat beteende, eleverna som deltog i intervjuerna tyckte att gruppsyck kan ha en stor påverkan på hur man utvecklas som person dels genom betyg men även genom beteende. Dessutom tycker jag att detta är intressant eftersom skolan kan ses som en arbetsplats för eleverna och det gäller att försöka att dra åt samma håll i en klass precis som på en arbetsplats. Dessutom är detta intressant eftersom eleverna uppfattar att gruppsycket har en stor inverkan på deras val i livet och framförallt till skolarbetet. Eleverna uppfattar gruppsyck som något negativt det kan vi till exempel se i

exemplet om rökning, men även om bananerna. Det är inte själva exemplen som är det primära varför jag tog med detta i undersökningen utan att eleverna uppfattningar är att om de är flera personer så kan de påverka varandra på skolan att göra saker som kan påverka dem negativt. Det är även intressant att de uppfattar att de själva kan ge efter för gruppträck även om det kan påverka dem negativt. Gruppträcket kan även ha en positiv sida som exemplet med att om det är fler i klassen som märker av och vet om att det är en annan klasskamrat som har börjat skolka från skolan, då kan klasskamrater försöka att hjälpa den som har börjat skolka och få tillbaka intresset

5.8 Schysst, snäll, trevlig och rolig

Detta är den tredje underkategorin inom huvudtemat beteende och som jag beskrev tidigare i detta kapitel om varför jag valde dessa fyra begrepp inom samma underkategori var för att jag själv anser att de går lite hand i hand utifrån de utsagor som gjordes under de genomförda elevintervjuerna. Denna beskrivningskategori anser eleverna tillhöra två av skolans ståndpunkter i värdegrundsarbetet, dess två är bli ditt bästa och visa ditt bästa jag.

5.8.1 Bli ditt bästa jag

Som vi ser i kapitel () kommer det fram att vara snäll är att vara sitt bästa jag, det gäller även att våga vara snäll och inte låtas tryckas ner bara för att vara snäll. Det som är intressant att man kanske inte ska vara för snäll utan även våga ta ett steg tillbaka när elevkamraterna frågar efter för mycket hjälp eftersom man måste låta sin medelever kunna utvecklas och kunna lyckas själv också eftersom det är inte alltid att man får hjälp här i livet och då måste de ha fått stått på egna ben också. Detta kräver en hel del av eleverna, de ska alltså veta när de ska ta ett steg åt sidan men även våga säga till att de vill klara detta själv. Det kräver en stor tillit till sina skolkamrater. Dessutom måste de våga stå upp för sig själva när de är snälla eftersom de vet om att det kan komma kommentarer för att man är för snäll.

5.8.2 Visa ditt bästa jag

Elevers uppfattning om denna beskrivningskategori ter sig lite olika några elever uppfattar att vara snäll är att man hjälper till med exempelvis frågor i något ämne som klasskamraten inte klarar av, men det kan även vara att man är där och stöttar en vän i skolan när hen är ledsen. Under en intervju så framkom det om man är snäll och stöttar varandra så kan det vara bra för ens rykte här på skolan och denna elev menade på att det var viktigt att skapa ett så bra rykte om sig själv som möjligt och det gjorde man genom att vara snäll och hjälpsam.

Att visa att man är snäll, trevlig och schysst kan det bilda en dominoeffekt och medföra att skolkamrater också kunde bli gladare och eventuellt hela skolan skulle kanske andas lite mer av ”snällhet”.

6. Slutsats

I denna avslutande del kommer jag att beskriva min slutsats för den här undersökningen om den berörda skolans värdegrund och hur eleverna uppfattar densamma. Jag kommer att beskriva kortfattat om varje ståndpunkt och hur eleverna ha uppfattat dessa utifrån de två huvudteman jag ha använt mig av.

7.1 Bli ditt bästa jag

Det som framkommer tydligast i min undersökning är att för att bli sitt bästa jag behöver eleverna prestera i skolan. Det är framför allt betygen som utgör att man blir sitt bästa jag. Eftersom betygen är grunden för att sedan kom in på ”rätt” gymnasieutbildning och i sin tur kunna söka de arbeten eller högre utbildningar som eleverna är intresserade av. För att bli sitt bästa jag så har även beteende en betydelse. Det gäller att bli en bra medmänniska för att kunna utvecklas och bli sitt bästa jag, dock så påpekar en del elever att kräver ett stort arbete för att kunna nå dit, en del har uppgett att man inte riktigt är där ännu eftersom de inte har nått sin fulla potential. Eleverna uppfattar även att bli sitt bästa jag så behöver de vara snälla, schyssta och trevliga dels mot skolkamraterna men även mot lärarna. En annan viktigt del är att de ska kunna hjälpa andra klasskamrater med olika skoluppgifter. Det sociala samspelet som infinner i sig i skolan miljö är också något som elever relaterar sina uppfattningar om att bli sitt bästa jag också eftersom de dels måste kunna hantera möten med olika människor i livet, men också att det är viktigt att ha vänner för att kunna bli sitt bästa jag.

7.2 Visa ditt bästa jag

Inom denna ståndpunkt för skolans värdegrundsarbete relaterar eleverna till beteendet. Det är framförallt till beskrivningskategorin snäll, schysst och trevlig som eleverna uppfattar till att visa sitt bästa jag, men några elever uppfattar detta även att ha med betygen och göra då de kan visa upp för andra att de har utvecklats kunskapsmässigt i skolan. De flesta eleverna tycker det är viktigt att visa sitt bästa jag. Enligt mig själv kan denna punkt gå in i de andra två ståndpunkterna vilket gjorde det svårt att utläsa intervjuerna till denna ståndpunkt. Det framkom också att om man visar man är snäll, schysst och trevlig så kan det ha en dominoeffekt på skolkamraterna så att de också blir snälla, schyssta och trevliga.

7.3 Ta fram varandra bästa jag

Att ta fram varandras bästa jag uppfattar eleven tillhöra de båda huvudkategorierna. Genom att hjälpa sin klasskamrat med skolarbeten så anser de att de har tagit fram varandras bästa jag. Det kan även vara att hjälpa varandra med olika personliga problem som uppkommer i livet. Det som då krävs är att eleverna känner en stor tillit till varandra för att de ska hjälpa någon annan elev på skolan. Det som också kom fram under intervjuerna var att grupstrycket som kan uppstå i en skola kan både påverka en negativt och positivt. Det negativa med grupstrycket är att de kan lockas till att göra saker som kan påverka en negativt och ett exempel som var med i resultatdelen var det med rökning. Det positiva med grupstrycket var att de kunde påverka varandra att gå till skolan om de kände att skolan inte var något för dem eller bara att de var trötta på skolan.

7. Litteraturlista

www.aftonbladet.se [Hämtad 2014-04-28]

Anderberg, Elsie (2009) *Pedagogisk forskning i Sverige (2009), årgång 14, nr 4*

Assarson, Inger, Ahlberg, Ann, Andreasson, Ingela, Ohlsson, Lisbeth (2011) *Skolvardagens komplexitet: En studie av värdegrundsarbetet i skolans praktik*, Skolverket, Stockholm

Dahlin, Bo (1989). *Religionen, själen och livets mening: en fenomenografisk och existensfilosofisk studie av religionsundervisningens villkor*. Diss. Göteborg : Univ.

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Johansson, Thorsten (2009) *Pedagogisk forskning i Sverige (2009), årgång 14, nr 4*

Lindgren, Joakim (2003). *Värdegrund i skola och forskning 2001*. Umeå: Värdegrundscentrum, Umeå univ.

Löfström, Anette (2006). *Stenhagen [Elektronisk resurs] : En etnologisk studie av elevers, föräldrars och lärares tankar kring en omorganisation av skolor /*. Uppsala: Forum för skolan. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-89023>

www.skolverket.se [Hämtade 2014-05-10]

Svensson, Lennart (2009) *Pedagogisk forskning i Sverige (2009), årgång 14, nr 4*

Thornberg, Robert (2008). *Värdepedagogiska texter. 3, Vilka värden elever enligt lärare ska få med sig från skolan : en intervjustudie med 13 lärare*. Linköping: Institutionen för beteendevetenskap och lärande, Linköpings universitet. Tillgänglig på Internet: <http://www.ep.liu.se/ea/pek/2008/249/>

Uljens, Michael (1989). *Fenomenografi: forskning om uppfattningar*. Lund: Studentlitteratur

